

TOESPRAAK BIJ DE INSTALLATIEPLECHTIGHEID (door Tjeerd van der Zwan)

Bijzondere openbare vergadering van de raad van de gemeente Achtkarspelen op vrijdag 11 mei te Buitenpost.

Dames en heren leden van de raad,
Leden van het college,
Meneer de commissaris,
Meneer de kabinetschef,
Collega burgemeesters, wethouders
Familie, vrienden, dames en heren,

Soms van ver gekomen: ik stel uw aanwezigheid vandaag erg op prijs.

Dames en heren leden van de raad,

Het is voor mij – om een aantal redenen - een bijzondere ervaring om vandaag in deze speciale raadsvergadering het woord tot u te mogen richten. Bijzonder, omdat het de eerste keer is dat ik dat doe als ‘echte’ burgemeester. Want u weet, ik was hiervoor slechts wethouder en loco-burgemeester. Dat zijn op zichzelf natuurlijk ook eervolle functies, maar, zoals oud-burgemeester Leeuwe van Lelystad mij met enige regelmaat voorhield: de loco-burgemeester bestaat formeel helemaal niet en de wethouder is van oorsprong niet meer dan het ‘hulpje’ van de burgemeester. En voor dit laatste had hij dan meestal een wettekst van voor 1930 paraat.

Maar daarnaast is deze speciale raadsvergadering ook een bijzondere ervaring voor mij, maar ongetwijfeld ook voor Baukje en de kinderen, omdat onder de toehoorders zich zowel de mem van Baukje, als mijn moeder bevinden. Samen met zoveel familie en oude vrienden. Wij zijn de raad van Achtkarspelen zeer dankbaar voor deze gastvrijheid. Het feit dat wij vanmiddag op deze manier in uw midden mogen zijn, versterkt nog eens ons gevoel dat wij in Achtkarspelen uiterst welkom zijn.

Deze speciale raadsvergadering had nog een heel bijzondere ervaring kunnen opleveren, in de eerste plaats voor mijzelf, maar zeker ook voor u, als toehoorders. Dat was namelijk het geval geweest wanneer ik had geprobeerd mijn toespraak in het Fries te houden. Mijn moeder – die mij de mooie Fryske namme Tjeerd gaf – had dat graag gezien. Zij begrijpt niet dat ik na meer dan twintig jaar leven met een Friese schoonfamilie hun Memmetaal nog niet actief beheers. De schoonfamilie zelf begrijpt dat overigens prima. Want toen ik mij in het begin van onze kennismaking een tijdje in het Fries probeerde uit te drukken, wekte mijn gestuntel vooral de lachlust op. In goed overleg heb ik mijn pogingen toen maar gestaakt. Ik versta en lees het Fries overigens redelijk. En de afspraken voor Friese les zijn al gemaakt. Dus op dit punt kan ik de raad, maar veel belangrijker mijn moeder, geruststellen!

Dames en heren leden van de gemeenteraad. Bij mijn aantreden als burgemeester heeft u recht op een antwoord op de vraag hoe ik tegen het burgemeesterschap aankijk, wat voor burgemeester ik graag zou willen zijn en waar mijn prioriteiten liggen.

In de Krant van Flevoland, een periodiek dat we elke week in Lelystad in de bus krijgen, staat een aardige rubriek met de naam: “Als ik burgemeester was”. Elke week mag een willekeurige lezer die rubriek vullen. En eigenlijk is het stramien van die vaak zeer leesbare stukjes altijd hetzelfde: er wordt een groot of klein probleem gesignaleerd (te weinig huizen, genoeg huizen maar op de verkeerde plek, te weinig kroegen, te veel kroegen, te weinig winkels, genoeg winkels maar geen V&Detc.) en de burgemeester, zo denkt men echt, moet dat probleem toch binnen de kortste keren op kunnen lossen. Al die stukjes samen zijn een prachtige illustratie van de doorzettingsmacht die de burgemeester in de volksmond nog altijd wordt toegedicht, maar die hij, en u weet dat natuurlijk als geen ander, in de gemeentelijke bestuurspraktijk van alledag (ik geloof zelfs sinds de wetswijziging uit 1931) allang niet meer bezit.

Desondanks bekwam mij bij het lezen van de profielschets van de nieuwe burgemeester, die u ten behoeve van de sollicitatie-procedure heeft gemaakt, meer dan eens het gevoel dicht tegen de teksten van die burgemeestersrubriek aan te zitten. Zo verwacht u van de nieuwe burgemeester grote daden op ruimtelijk-economische terrein, op het terrein van de woningbouw en op het terrein van de financiën. Ook in regionaal verband moet hij namens Achtkarspelen potten gaan breken. Hij moet tal van zaken actief oppakken en daarbij de gemeente een herkenbaar ‘smoel’ geven. Een soort super-wethouder zou je bijna denken...

Maar gelukkig begreep ik uit de raadsvergadering waarin u de profielschets vaststelde en ook uit de gesprekken die ik met een commissie van uw raad mocht voeren, dat het u eigenlijk gaat om een burgemeester zonder echte politieke macht: want, zoals één uwer het kernachtig uitdrukte: “politiek gevoelige zaken moeten worden behartigd door de gekozen bestuurders.” Een principiële stellingname die ik als voormalig sociaal-democratisch wethouder maar al te goed ken. En op de daarvoor geschikte momenten overigens ook met graagte uitdroeg.

U begrijpt dat de vraag wat voor burgemeester ik wil zijn en hoe ik tegen dit voor mij nieuwe ambt aankijk, vanuit dit perspectief een genuanceerd antwoord behoeft.

Dames en heren,

Laat ik het dan zo formuleren: ik wil vooral een burgemeester zijn die bijdraagt aan goede en heldere bestuurlijke verhoudingen.

En dat betekent in de eerste plaats in de rol van voorzitter van het college van burgemeester en wethouders. Ik zal als voorzitter het collegiaal bestuur zoveel mogelijk stimuleren en in het college vooral samenwerking nastreven. Ik beschouw het verder als mijn taak de wethouders waar nodig te ondersteunen en te stimuleren tot initiatief. Bij dat alles ben ik mij scherp bewust van mijn eigenstandige verantwoordelijkheden op het brede terrein van de openbare orde en veiligheid.

In mijn rol als voorzitter van uw raad zal ik in de raadsvergaderingen proberen ieder raadslid goed en voldoende tot zijn of haar recht te laten komen. De raad is immers het hoogste orgaan van de gemeente en de opvattingen van haar leden doen er dus zeer toe. Maar adel verplicht. En dat betekent dat uw voorzitter ook vindt dat het raadsdebat zich met enige voortvarendheid dient te voltrekken. En vooral gericht moet zijn op de zaken die er voor de gemeente echt toe doen.

Als voorzitter van zowel de gemeenteraad als het college voel ik mij bij uitstek verantwoordelijk voor een goede rol-afstemming tussen beide bestuursorganen. Van het college mag verwacht worden dat zij de raad bij de voorbereiding van beleid tijdig en juist betreft. Zodat u in staat bent vruchtbaar over de hoofdlijnen van beleid met elkaar van gedachten te wisselen en tot besluitvorming te komen. Daar staat tegenover dat van u verwacht mag worden dat u het college – uiteraard binnen de door u vastgestelde hoofdlijnen – een grote mate van vrijheid van uitvoering gunt. Dat is alleen al uit praktische overwegingen aan te bevelen, want op de stoel van het college is nu eenmaal geen plaats voor 21 raadsleden.

Met al onze buurgemeenten zal ik actief goede bestuurlijke contacten en verhoudingen nastreven. Dat geldt in het bijzonder voor het samenwerkingsverband Noord Oost Friese Aanpak, afgekort NOFA, een gemeenschappelijke regeling waarin naast onze gemeente ook de gemeenten Dantumadeel, Dongeradeel en Kollumerland participeren. Ik begrijp dat deze samenwerking in eerste instantie vooral gericht is op het behalen van schaalvoordelen en meerwaarde voor bedrijfsvoering en dienstverlening. Maar dat zo langzamerhand binnen NOFA – terecht - ook meer vraagstukken van beleidsmatige en strategische aard aan de orde komen. En dat dit jaar ook zal worden gekeken naar nut en noodzaak van nog intensievere samenwerking. Ik heb, ondermeer uit de gesprekken met de vertrouwenscommissie, goed begrepen dat u op dit punt strak de vinger aan de pols te wilt houden. En dat lijkt mij logisch, want zonder draagvlak in de raad worden er op dit terrein geen onomkeerbare stappen gezet.

Onze actieve betrokkenheid bij Nofa laat overigens onverlet dat het belang van onze gemeente ook zeer gediend is met een goed en intensief contact met onze andere buurgemeenten en de provincie. Ook die contacten zal ik dus actief zoeken en onderhouden.

Maar, dames en heren, ik wil natuurlijk niet alleen een burgemeester van bestuurders zijn. Ik voel me betrokken en wil me betrokken tonen bij het wel en wee van onze inwoners. Ik wil me voor inwoners makkelijk benaderbaar opstellen, zonder teveel afstand scheppend decorum. En een luisterend oor bieden voor al die zaken die mensen in onze onderscheiden dorpen bezighouden.

Daarnaast vind ik dat de burgemeester ook een belangrijke taak heeft in het betrekken van onze inwoners bij het beleid van de gemeente. U hebt daarin al belangrijke stappen gezet, zo begrijp ik uit de profielschets en onze gesprekken. Maar voor de geloofwaardigheid van het politiek bestuur is blijvende aandacht voor burgerparticipatie en vormen van interactief beleid een noodzakelijke voorwaarde. Ik reken het tot mijn taak die aandacht mede stevig vorm en inhoud te geven.

Dames en heren, ons gezin heeft, toen bekend werd dat ik burgemeester zou worden in Achtkarspelen, heel veel warme en hartelijke blijken van instemming en aanmoediging gekregen. Niet alleen uit Flevoland, waar veel mensen ons natuurlijk kennen, maar vooral ook uit de dorpen van Achtkarspelen zelf. Maar naast die instemming en aanmoediging waren er ook een paar andere reacties, waar meer terughoudendheid uit sprak. Uit Achtkarspelen en omgeving kwam bijvoorbeeld de opmerking: "Waarom nou weer zo'n Hollander?". Ik vond dat eigenlijk wel een verfrissende opmerking, omdat ik inderdaad van geboorte en opvoeding een 'Hollander' ben, maar zelden als 'Hollander' wordt beschreven of aangesproken. En uit Flevoland kwam soms de vraag of ik op het verre Friese platteland met mijn Randstad-ambities wel zou kunnen aarden. En men wees daarbij fijntjes op het recente onderzoek van Verhaar en Van Westering, dat – eenvoudig gezegd - stelt dat Friezen in mentale zin te bescheiden en te voorzichtig zijn, ze vanuit die grondhouding te weinig gevoel voor ambitie hebben en dat dit diep zit ingebed in de Friese cultuur. Het institutioneel koesteren van de Friese taal en cultuur draagt dus onbedoeld bij aan het in standhouden en vergroten van achterstand en armoede in de provincie.

Wat er ook van die stelling zij, hier en nu is het belangrijker te constateren dat de toekomstplannen van onze gemeente – gelegen in het hart van Fryslân - barsten van de ambitie. Alleen al op ruimtelijk-economisch terrein wil de gemeente een stevige ontwikkelingsslag maken. Ze concentreert zich daarbij op drie kansrijke zones die

allen aantakken op belangrijke infrastructuur als de spoorlijn Leeuwarden – Groningen, het Prinses Margriet Kanaal en de zone rond de Rijksweg A7. Verder moet er geïnvesteerd worden in de kwaliteit van de winkelcentra van Buitenpost en Surhuisterveen, is er een taakstelling voor de bouw van circa 600 woningen voor 2010 en moet het werkloosheidscijfer in de gemeente dalen tot tenminste 1% onder het provinciaal gemiddelde. En dat alles met het doel de gemeente ook in de toekomst leefbaar en aantrekkelijk te houden voor huidige en toekomstige inwoners.

Er is dus veel interessant en belangrijk werk aan de winkel! Voor de nieuwe burgemeester, maar zeker niet voor hem alleen! Willen we samen de gewekte verwachtingen voor onze inwoners ook waarmaken, dan is daar, niet alleen bij raad en college, maar ook bij onze medewerkers een sterk gevoel van urgentie en een op ontwikkeling gerichte mentaliteit voor nodig. Dat betekent scherp aan de wind varen en de vissen vangen wanneer ze langs zwemmen. Niet bang zijn om fouten te maken en bereid zijn van vertrouwde paden af te wijken. Alleen maar een “doe maar gewoon dan doe je gek genoeg” houding zal echt tekort schieten.

Dames en heren leden van de raad,

Ik heb geprobeerd hiervoor aan te geven wat u van mij, als nieuwe eerste burger van onze mooie en aangename gemeente, mag verwachten. Ik heb ook de belangwekkende uitdagingen proberen te schetsen waar wij gezamenlijk de komende jaren voor staan. Ik dank Hare Majesteit de Koningin, de minister en de commissaris van de Koningin voor mijn benoeming. Ik ben me er overigens terdege van bewust dat ik in het ambt een debutant ben en het vak nog moet leren. Dat uw raad mij desondanks heeft willen voordragen stemt mij dankbaar en geeft mij vertrouwen. Ik dank in dit verband ook de vertrouwenscommissie en speciaal haar voorzitter Jolle Kronenburg voor de goede gesprekken.

Dank ook voor de wijze waarop het college onder leiding van loco-burgemeester Willem van der Wal en gemeesteseecretaris Eise van der Sluis gezorgd heeft voor een goede entré in de gemeente. Dank ook alle sprekers voor de warme en goede woorden.

En dan nu: aan het werk!

Ik dank u voor uw aandacht!